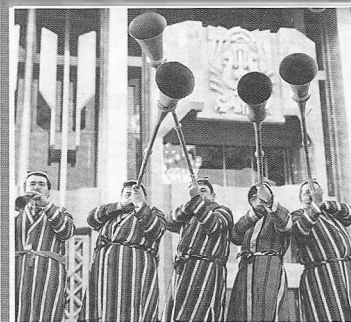

ЎЗБЕК ХАЛҚ ҚҶШИҚЛАРИ

ЁР-ЁРЛАР

ТОШКЕНТ

Б.Тухлиев, Э.Шералиев,
Ҳ.Аликулова

Ўзбек халқ қўшиқлари

ЁР-ЁРЛАР

Бакалавриатнинг «Ўзбек тили ва адабиёти» йўналиши
талабалари учун методик қўлланма

Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон Миллий
кутубхонаси нашриёти

Тошкент - 2009

85.31(5У)

T98

Тухлиев, Боқижон.

Ўзбек халқ қўшиқлари: Ёр-ёрлар: Бакалавриятнинг «Ўзбек тили ва адабиёти» йўналиши талабалари учун методик қўлланма/ Б.Тухлиев, Э.Шералиев, Ҳ.Аликулова: масъул муҳаррир Т.Ниязметова. - Т. : Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон Миллий кутубхонаси нашриёти. 2009. - 100 б.

I. Шералиев, Эрали. II. Аликулова, Хулкар.

Мазкур методик қўлланма ўзбек халқ қўшиқларидан ёр-ёрларнигина ўз ичига олади. Уларнинг қатта қисми илк мартаба эълон қилинмоқда. Ушбу ёр-ёрларнинг ўзига хос хусусияти барча намуналарнинг шевадаги хусусиятларини сақлаб қолганлиги билан изоҳланади.

Қўлланма филология факультетларининг талабаларига, шунингдек, халқ оғзаки ижоди дурдоналари билан қизиқадиган барча китобхонларга мўлжалланган.

Масъул муҳаррир:

Педагогика фанлари номзоди,
доцент **Т.Ниязметова.**

Тақризчилар:

Филология фанлари доктори,
профессор **Нурбой Жабборов.**
Педагогика фанлари доктори,
профессор **Марғуба Мирқосимова.**

Китоб Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети Илмий Кенгашининг қарори билан нашрга тавсия этилган.

ISBN 978-9943-06-264-1

ББК 85.31(5У)

© Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон Миллий кутубхонаси нашриёти, 2009 й.

Кириш

Ушбу китобга ўзбек халқ қўшиқларига мансуб бўлган ёр-ёр жанрига оид айрим намуналар киритилган. Ёр-ёрлар халқ оғзаки ижодининг лирик туркумга мансуб бўлган жанрларидан биридир. Улар алоҳида маросим — қиз узатиш билан боғлиқ ҳолда юзага келган. Ёр-ёрлар, асосан, кўпчилик томонидан ижро этилади. Айрим ҳолларда уларнинг якка ижрочи томонидан айтилиши ҳам қўзатилади. Бундай ижрочилар «ёр-ёрчи» дейишган.

Ёр-ёрларнинг ўз мавзу доираси мавжуд. Улар кўпроқ келин бўлаётган қиз, унинг ота-оналари, унга дахлдор бўлган қариндош-уруғлар: амма-холалар, амаки ва тоғалар, ака-укалар, опа-сингиллар, дугоналар, қариндош-уруғлар, кўни-кўшнилар ва бошқаларнинг таърифларига бағишланади. Ёр-ёрларда халқнинг эзгу тилак ва олқишлари, муқаддас орзулари лирик оҳангларда қўйланади. Айрим ёр-ёрларда турмуш қийинчиликларига сабр ва бардош билан қараш, енгил-елпи ҳаётдан қочиб, келажакка умид билан қарашга оид панд-ўғитлар буй қўрсатиб туради.

Ўрни-ўрни билан уларда енгил ҳазил, беозор кулги, баъзан эса яхшигина танқид ва ҳажвлар ҳам кўзга ташланади.

Муҳими, уларнинг барчаси ўзидаги юксак бадиияти билан ажралиб туради. Ёр-ёрларда халқнинг сўз санъатига бўлган бадиий-эстетик қарашлари жуда гузал тарзда муҷассамлашган. Шакл ва маънонинг ниҳоятда содда ва самимий уйғунлиги кишининг эътиборини тортади.

Уларнинг барчаси Республикамизнинг турли ҳудудларидан, шунингдек, қўшни Ўзбекистон, Қирғизистон, Тожикистон Республикасида яшайдиган ўзбеклардан кўп йиллар давомида ёзиб олинган. Китобда мумкин бўлган ҳолатларнинг барчасида матннинг ёзиб олувчиси, ёзиб олинган вақти, жойи қўрсатилган.

Ундаги асосий хусусиятлардан яна бири шундаки, ёр-ёрлар асл ҳолида — улардаги шева элементларини ўзгартирмасдан берилмоқда. Бунинг ўзига хос илмий аҳамияти бор. Уйлаймизки, ушбу китоб Сизга манзур бўлади.

Тухлиев Боқижон, Шералиев Эрали,
Алиқулова Хулкар

Ўзбек халқ кўшиқлари Ёр-ёрлар

Муҳаррир:
Бадий муҳаррир:
Техник муҳаррир:

*Б.Ботиров
Н.Раҳмонов
С.Гулбоев*

Алишер Навоий номидаги
Ўзбекистон Миллий кутубхонаси нашриёти
Босишга рухсат этилди: 27.12.2009.
Қоғоз бичими 84x108 $\frac{1}{32}$ Ҳажми 6 б.т. Алади 500 нусха
Буюртма №1

«BAYOZ» МЧЖ матбаа корхонасида чоп этилди.
100100, Тошкент ш., Юсуф Хос Ҳожиб кучаси, 103-уй.